

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

КАЛІНІН ІГОР ВІКТОРОВИЧ

УДК 352.07:005.42

Реферат
кваліфікаційної (магістерської) роботи
ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З
РАЙОННИМИ ДЕРЖАВНИМИ АДМІНІСТРАЦІЯМИ В
УКРАЇНА: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Харків – 2019

Кваліфікаційна магістерська робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор наук з державного управління **Бакуменко Валерій Данилович**,
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка,
професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту.

Захист відбудеться на засіданні екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі розбудови України як демократичної, соціальної та правової держави з урахуванням глобальних змін, які відбулися останнім часом, розвиток місцевого самоврядування є одним з пріоритетних напрямів державної політики. У період проголошення реформ в Україні, спрямованих на розбудову державності в цілому, що мають на меті побудову сучасної європейської держави, потребує здійснення низки заходів задля розвитку відносин між державними органами виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в контексті децентралізації влади.

Взаємодія між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями є центральною та найгострішою проблемою територіальної організації влади в Україні.

Необхідність вдосконалення системи розподілу компетенції й повноважень між цих двох інститутів зумовлена: деяким відставанням адміністративно-територіальної реформи, як і власне адміністративної реформи, від процесів політичних та соціально-економічних перетворень в Україні; тим, що в зовнішньополітичній сфері одним з основних пріоритетів політики України залишається європейська інтеграція, що вимагає від держави приведення її адміністративно-територіального поділу, системи розподілу сфер компетенції та повноважень різних його рівнів у відповідність до нормативно-правової бази Європейського Союзу; тим, що побудова дієвої системи місцевої влади для забезпечення ефективності всієї системи публічної адміністрації (ефективності державного менеджменту та

прийнятих суспільно-політичних рішень) в Україні вимагає зваженого та відповідального, фахового підходу до вирішення цього завдання.

Практика взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими державними адміністраціями визначає низку проблем та суперечностей, особливо у питаннях повноважень владних структур.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що система державного управління досі ще потребує вдосконалення у сфері розмежування повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, фактично немає чіткого механізму розподілу державних та самоврядних послуг і при цьому обидва владні центри є відповідальними перед мешканцями регіону, і це примушує їх шукати певних форм і методів співпраці. Питання про розмежування функцій і повноважень та напрямки взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими державними адміністраціями та виникають тому, що ці органи часто вступають у конфлікти між собою через різне розуміння межі виконання своїх функцій та повноважень.

Тому виникає необхідність у спробі вивчення проблеми взаємовідносин місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на місцевому рівні, визначення шляхів вирішення цієї проблеми.

Треба зазначити, що дана тематика розглядається широким колом дослідників. Зокрема дослідженнями цієї сфери займалися Авер'янов В., Баймуратов М., Батанов О., Біленчук П., Бодрова І., Ворона П., Газарян С.В., Гончарук Н., Грицяк І., Золотарьов В., Куйбіда В., Куц Ю., Мамонова В., Пухтинський М., Серьогін С., Чернов С. та ін.

Однак сучасність характеризується динамічними змінами правового поля. Незважаючи на вагомі здобутки вітчизняних науковців у розкритті проблем

державотворення, все ще залишаються прогалини в розумінні взаємовідносин органів державної влади та місцевого самоврядування, розподілу повноважень, децентралізації влади, реальної імплементації Європейської хартії місцевого самоврядування.

На сьогодні недостатньо наукових розробок щодо дослідження проблем взаємодії органів місцевого самоврядування з районними державними адміністраціями, особливо в умовах децентралізації влади.

Метою досліджень здійснення аналізу теоретичних засад здійснення місцевого самоврядування в Україні та практики взаємодії органів місцевого самоврядування з райдержадміністраціями і розроблення пропозицій щодо вдосконалення зазначеної діяльності в умовах децентралізації влади.

Мета дослідження обумовила постановку і шляхи вирішення наступних **завдань**:

- проаналізувати інститут місцевого самоврядування в Україні на різних історичних етапах розвитку нашої держави;

- з'ясувати систему органів публічної влади в Україні;

- узагальнити зарубіжний досвід організації та роботи місцевої влади;

- оцінити сучасний стан взаємодії самоврядних органів влади та райдержадміністрацій;

- запропонувати електронне врядування як засіб удосконалення взаємодії між органами державної виконавчої влади та місцевим самоврядуванням;

- здійснити аналіз стану впровадження електронного врядування в Україні;

- визначити шляхи вдосконалення взаємодії органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій в Україні.

Об'єктом дослідження є система органів місцевого самоврядування та місцевих органів державної влади в Україні..

Предметом дослідження є теоретичні, аналітико-дослідницькі та проектно-рекомендаційні аспекти взаємодія органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій.

Методика дослідження включає Для досягнення визначеної мети в магістерській роботі використано низка загальнонаукових і спеціальних методів і підходів. Метод логічного узагальнення використовується для визначення ключових понять магістерської роботи, метод аналізу і синтезу – при вивченні сучасного стану взаємодії органів місцевого самоврядування з райдержадміністраціями, її нормативно-правової бази, метод порівняльного аналізу – при узагальненні зарубіжного досвіду у зазначеній сфері. При дослідженні кількісних та якісних показників взаємодії двох гілок влади використовувався метод статистичного аналізу. Системний підхід надав можливість розглядати предмет дослідження як складну систему. Структурно-функціональний аналіз надав змогу розкрити основні елементи взаємодії органів місцевого самоврядування з райдержадміністраціями. Історичний метод дозволив розглядати органи місцевого самоврядування в процесі їх розвитку, простежувати тенденції та характерні особливості органів місцевого самоврядування на різних етапах, враховуючи фактори наступництва і змін.

Достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій підтверджується розрахунками, застосуванням значного фактичного матеріалу.

Інформаційною базою досліджень є Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, інформація, інші

джерела інформації з питань взаємодії органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні шляхів вдосконалення управління виробництва господарства. А саме:

- покращення кадрового забезпечення управління виробництвом продукції підприємства;
- виявлення внутрішньогосподарських факторів впливу на структуру управління;
- обґрунтування заходів з підвищення ефективності управління діяльності господарства

Практичне значення одержаних результатів теоретичні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані на практиці у роботі органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій, а також при підвищенні кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень є основою для підвищення управління ефективністю виробництва та збуту продукції господарства. Основні положення, найважливіші результати дослідження, висновки та пропозиції автор магістерської роботи доповів на зборах господарства. Результати досліджень опубліковані в Матеріалах I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути» –(Дніпро,2019) та в Матеріалах Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (Переяслав-Хмельницький,2019)

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Вона виконана на 110 сторінках комп'ютерного тексту, містить 21 таблицю та 15

рисунків. Список використаних джерел налічує 55 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У першому розділі роботи «Теоретичні засади державного управління та місцевого самоврядування» розглядаються історичні передумови формування самоврядних структур на теренах українських земель, системи публічної влади в Україні, зарубіжний досвід організації та роботи місцевої влади.

У другому розділі «Сучасний стан взаємодії органів місцевого самоврядування з районними державними адміністраціями» аналізуються принципи та види вказаної взаємодії, правові аспекти та проблеми зазначеної взаємодії, проблемні питання розмежування повноважень самоврядних структур та райдержадміністрацій.

У третьому розділі «Шляхи вдосконалення взаємодії органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій» пропонуються: перспективні шляхи впровадження інформаційних технологій; обґрунтування доцільності участі громадськості у розробці проектів електронних форм актів; обґрунтування заходів з регулювання електронного документообігу у сфері публічного управління

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено аналіз теоретичних засад здійснення місцевого самоврядування в Україні та практики взаємодії органів місцевого самоврядування з райдержадміністраціями і розроблення пропозицій щодо вдосконалення зазначеної діяльності в

умовах децентралізації влади За результатами дослідження зроблені наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Встановлено розмаїття підходів дослідників до аналізу історичних реалій, які існували у різні епохи в різних регіонах країни, і, які зумовлювали його зародження, становлення та виникнення особливостей функціонування й розвитку місцевого самоврядування та взаємодії з місцевими органами державної влади в українській державі. На основі проведеного історичного аналізу національних особливостей та самобутній характер становлення й розвитку системи місцевого самоврядування в Україні з'ясовано, що започатковане ще в період Київської Русі, місцеве самоврядування України в її сучасних територіальних вимірах пройшло складний та суперечливий історичний шлях.

2. Система органів публічної влади в Україні визначається як сукупність, установлених Конституцією України, органів державної влади і місцевого самоврядування, що забезпечують захист прав, свобод і законних інтересів громадян, безпеку держави й суспільства, вирішують питання соціально-економічного та культурного будівництва. З'ясовано, що на рівні району функції місцевих органів публічної влади здійснюють районні ради та райдержадміністрації, які законодавчо мають власні компетенції та наділені відповідними повноваженнями, взаємодіють між собою у вирішенні питань місцевого значення.

3. У роботі встановлено, що існують наступні моделі організації влади на місцях: англо-американська, континентальна, змішана, іберійська, радянська. Проведений аналіз досвіду США, Великої Британії, Франції, Німеччини, Польщі, Австрії, Бельгії, Фінляндії,

Іспанії, Данії у організації та роботи місцевої влади дозволяє визначити, що: проблема взаємовідносин між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями розв'язується на основі принципу субсидіарності; місцеві державні адміністрації виконують функції виключно у сфері компетенції держави, а де існує інститут місцевого самоврядування, для виконання таких функцій, представницькими установами формуються виконавчі органи; головним завданням місцевих державних адміністрацій є контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування: щодо здійснення власних функцій місцевого самоврядування та функцій, делегованих державою; обов'язковим елементом надання повноважень місцевого самоврядування є забезпечення фінансової спроможності територіальних громад, для чого державою гарантується база доходної частини бюджету.

Аналіз зарубіжного досвіду взаємодії місцевих органів публічної влади доводить до необхідності його адаптації під час проведення адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади в Україні.

4. Встановлено, що значний вплив на форму і зміст взаємодії органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій здійснюють конституційно-правові засади місцевої влади, політика децентралізації та деконцентрації влади, спільність територіальної основи діяльності та об'єктів управлінської діяльності, функціональна близькість, соціальний характер держави.

5. В Україні останніми роками напрацьовано законодавчі та інші нормативно-правові акти у зазначеній сфері, основними з яких є Конституція України, закони України: «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про службу в органах

місцевого самоврядування», «Про державну службу», Про добровільне об'єднання територіальних громад», Бюджетний кодекс України та ін,

б За результатами дослідження до основних проблем зазначеної взаємодії визначено такі: надмірна централізація виконавчої влади, концентрація переважної більшості владних повноважень щодо соціально-економічного розвитку у райдержадміністраціях; відсутність достатніх матеріальних ресурсів та обмеження бюджетної самостійності у органів місцевого самоврядування; подвійний статус райдержадміністрацій як складників вертикалі державної виконавчої влади та одночасно виконавчих органів місцевих рад; значна кількість повноважень самоврядних органів влади зумовлює великий розмір витрат із місцевих бюджетів, що зменшує фінансову спроможність територіальних громад; недосконалість системи контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування; неврегульовані питання розмежування повноважень та компетенції між райдержадміністраціями та органами місцевого самоврядування; наявність великої кількості органів, які контролюють, перевіряють та мають право чинити тиск на органи та посадових осіб місцевого самоврядування;

7. Визначено наступні шляхи вдосконалення правового забезпечення взаємодії органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій:

– запровадження повсюдності місцевого самоврядування, забезпечення його здійснення на всій території України; зміна статусу, функцій та повноважень райдержадміністрацій;

– формування самодостатніх територіальних громад, що передбачає: формування територіальних громад, які могли б бути самодостатніми, володіли матеріальними, фінансовими, кадровими та іншими

ресурсами в обсязі, достатньому для реалізації своїх повноважень;

– законодавче визнання кола питань, що відносяться до виключних повноважень територіальних громад, порядку їх внутрішньої організації, порядку створення та реорганізації територіальних громад, створення об'єднаних територіальних громад, їх асоціацій;

– законодавчий чіткий розподіл сфер компетенції та повноважень між органами місцевого самоврядування різного територіального рівня та райдержадміністраціями з метою спільного пошуку та узгодження шляхів вдосконалення місцевого розвитку.

– зміцнення матеріальної й фінансової бази місцевого самоврядування, завершення процесів розмежування об'єктів права державної і комунальної власності; законодавче врегулювання міжбюджетних трансфертів.

У роботі доведено доцільність здійснювати взаємодію органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій в інституційних, правових, організаційних, інформаційних та матеріально-фінансових формах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1)Калінін І.В. Зарубіжний досвід впровадження інновацій в діяльність органів публічної влади /І.В. Калінін, В.Г.Краля// Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2019. – Вип. 52. – с. 29-32

2) Калінін І.В. Дослідження інноваційної діяльності в органах публічної влади / В.Г. Краля, І.В. Калінін // Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути: тези доп. І Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 1-2 серпня 2019 р. – Дніпро, 2019. С345-350

АНОТАЦІЯ

Калінін І.В. Взаємодія органів місцевого самоврядування з районними державними адміністраціями в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення

В магістерській роботі автором проаналізовано теоретичні засади здійснення місцевого самоврядування в Україні ; запропоновано розгляд практики взаємодії органів місцевого самоврядування з райдержадміністраціями і розроблено пропозиції щодо вдосконалення зазначеної діяльності в умовах децентралізації влади.

Ключові слова: місцеве самоврядування, районні державні адміністрації, взаємодія

SUMMARY

Kalinin I.V. Interaction of Local Self-Government Bodies with District State Administrations in Ukraine: Problems and Solutions

In the master's work the author analyzed the theoretical foundations of the implementation of local self-government in Ukraine, suggested the consideration of the practice of interaction of local self-government bodies with district state administrations and developed proposals for improving the said activity in the conditions of decentralization of power.

Keywords: local self-government, district state administrations, interaction

Комп'ютерний набір і верстка
І.В.Калінін

Підп. до друку 05.02.2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № ___

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р